

Ο Κονδύλης και η Νίκη σε Έναν Ελληνοτουρκικό Πόλεμο

Κωνσταντίνος Γκίνης

ΣΥΝΟΨΗ

Η Ελλάδα μειονεκτεί έναντι της Τουρκίας από πλευράς «γεωπολιτικού δυναμικού». Σε περίπτωση ελληνοτουρκικού πολέμου ο Κονδύλης θεωρεί ότι ελληνική στρατιωτική νίκη είναι εφικτή υπό τέσσερις προϋποθέσεις: α) κατάληψη τουρκικών εδαφών β) συγκέντρωση των ελληνικών δυνάμεων στον αποφασιστικό τόπο και χρόνο, γ) ισχύ πυρός ικανή να καλύψει το σύνολο της τουρκικής επικράτειας και δ) κυρίως τη δυνατότητα εκπομπής ενός πρώτου (μαζικού) πλήγματος αιφνιδιαζοντας των εχθρό. Το πρώτο πλήγμα είναι απόλυτα εντεταγμένο στην επιχειρησιακή διεξαγωγή του πολέμου. Αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στοιχείο, εντός μιας ενεργού αμυντικής στρατηγικής, η οποία κατάλληλα εφαρμοζόμενη και αξιοποιώντας όλες τις παραμέτρους της εθνικής ισχύος, είναι δυνατόν να οδηγήσει στη νίκη.

Λέξεις Κλειδιά: Κονδύλης, πρώτο πλήγμα, ενεργή αμυντική στρατηγική

Ο πόλεμος είναι μια πολύ επικίνδυνη υπόθεση¹

Εισαγωγή

Η Συνθήκη της Λωζάννης αντικατόπτρισε το συσχετισμό ισχύος που διαμορφώθηκε μετά την ήττα της Ελλάδος στη Μικρασιατική Εκστρατεία και αποτυπώθηκε ανάλογα στο έδαφος. Μετά από έναν αιώνα αναθεωρητικής πολιτικής η Ελλάδα μετατρέπεται σε συντηρητική δύναμη (διατήρηση status quo)

---

¹Carl von Clausewitz, *On War*, Μετ. Howard & Paret, (Princeton: Princeton University Press, 1976), 75.

προκειμένου να εξασφαλίσει το εδαφικό καθεστώς που είχε προκύψει.² Η ελληνοτουρκική αντιπαράθεση αναζωπυρώνεται από τη δεκαετία του 50 με αφορμή το κυπριακό ζήτημα, ενώ μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, η Τουρκία, μεταφέρει την πίεση προς την Ελλάδα μέσω μιας αναθεωρητικής στρατηγικής, εστιασμένης κατά βάση στο χώρο του Αιγαίου, με κύριο όργανο τη στρατιωτική της ισχύ.

Στο πλαίσιο αυτής της τουρκικής στρατηγικής, τη νύκτα 30/31 Ιανουαρίου 1996 ενώ εξελίσσεται σχετική κρίση στις νησίδες Ίμια, τουρκικό τμήμα αποβιβάζεται σε ελληνικό έδαφος, η Ελλάδα υποχωρεί και η διαχείριση της καταστάσεως αφήνει μια πικρή γεύση αποτυχίας στον ελληνικό λαό, ενώ Τουρκία εντείνει την πίεσή της, παρουσιάζοντας μια νέα θεωρία περί υπάρξεως ευρύτερων «γκρίζων ζωνών» κυριαρχίας στο χώρο του Αιγαίου.³ Σχεδόν δύο έτη μετά (10 Νοεμβρίου 1997) κυκλοφόρησε στην Ελλάδα η μετάφραση της γερμανικής έκδοσης (1988) του βιβλίου του Παναγιώτη Κονδύλη «Θεωρία του Πολέμου», το οποίο πραγματεύεται «τις απόψεις του Marx και των μαρξιστών ή μαρξιστών – λενινιστών πάνω στον πόλεμο».⁴ Η ελληνική έκδοση περιέλαβε και ένα επίμετρο με τίτλο «Γεωπολιτικές και Στρατηγικές Παράμετροι ενός Ελληνοτουρκικού Πολέμου»,⁵ το οποίο με την δημοσίευσή του, προκάλεσε αμέσως αντιπαράθεση.⁶ Στο επίμετρο γίνεται μια πολύ ενδιαφέρουσα, συνοπτική αλλά και συνεκτική ανάλυση παραμέτρων της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης. Θεωρείται ότι η Ελλάδα μειονεκτεί έναντι της Τουρκίας από πλευράς «γεωπολιτικού δυναμικού», ακόμη και στην πλέον περιορισμένη του διάσταση, τη γεωγραφική. Στο πλαίσιο αυτό η ελληνική πλευρά θα είχε «αξιόλογες πιθανότητες νίκης μόνο με την ενεργή συνύπαρξη και των τεσσάρων προϋποθέσεων»⁷ που ακολουθούν, δηλαδή: α) «επιδίωξη αυτοτελών

² Θάνος Βερέμης και Γιάννης Κολιόπουλος, *Ελλάς. Η Σύγχρονη Συνέχεια*, (Αθήνα: Καστανιώτης, 2006), 362-63.

³ Άγγελος Συρίγος, *Ελληνοτουρκικές Σχέσεις*, (Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 2015), 480.

⁴ Παναγιώτης Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, (Αθήνα: Θεμέλιο, 1997), 1.

⁵ Στο ίδιο, 381.

⁶ Ρ. Σωμερίτης και Π. Κονδύλης, «Ανταλλαγή 5 άρθρων», *Το Βήμα*, μεταξύ 3.11.1997 και 21.12.1997.

⁷ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 393.

εδαφικών κερδών, είτε ως αντιστάθμισμα για μόνιμες δικές της απώλειες είτε ως πιθανό αντάλλαγμα σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις»⁸ β) «συγκέντρωση των δυνάμεων την αποφασιστική στιγμή και στο αποφασιστικό σημείο,... προς συντριβή του κυρίου όγκου των εχθρικών ενόπλων δυνάμεων»⁹ γ) «ικανή δύναμη πυρός καλύπτουσα το σύνολο της τουρκικής επικράτειας και όχι απλώς τα θέατρα πολέμου και περιορισμένο βάθος του χώρου γύρω τους»¹⁰ και δ) «δύναμη και αποφασιστικότητα να καταφέρει το πρώτο (μαζικό) πλήγμα, αιφνιδιάζοντας τον εχθρό».¹¹ Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στις δυο τελευταίες προϋποθέσεις.

Ακόμη και σήμερα, είκοσι χρόνια μετά, είναι πάντοτε επίκαιρη η διερεύνηση των προϋποθέσεων του Κονδύλη. Θα επιχειρήσουμε να προσδιορίσουμε: α) Το είδος του πολέμου και της στρατηγικής που διαμορφώνεται β) Υπάρχουν άλλες στρατηγικές επιλογές; γ) Τι συνιστά το πρώτο πλήγμα; δ) Ποιος ο ρόλος του εδάφους στη νίκη; ε) Ποιος ο ρόλος της αμυντικής σχεδίασης; στ) Ποιες είναι οι συνθήκες λήψης αποφάσεως προσφυγής στον πόλεμο ζ) Οδηγούν οι προϋποθέσεις στη νίκη;

Θεωρητική Προσέγγιση

Ο όρος «πρώτο πλήγμα» συνδέεται άμεσα με δύο κατηγοριοποιήσεις του πολέμου τον παρεμποδιστικό πόλεμο (preventive war) και τον προληπτικό πόλεμο (pre-emptive war), οι οποίοι δύνανται να ενταχθούν σε μια ευρύτερη κατηγορία των προκαταβολικών πρώτων πληγμάτων/επιθέσεων (anticipatory first strikes/attacks).¹²

Ο παρεμποδιστικός πόλεμος «εξαπολύεται τώρα, προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι του πολέμου, υπό δυσμενέστερες

⁸ Στο ίδιο, 394.

⁹ Στο ίδιο, 395.

¹⁰ Στο ίδιο, 396.

¹¹ Στο ίδιο, 397.

¹² Athansios Platias and Constantinos Koliopoulos, *Thucydides on Strategy* (Athens: Eurasia, 2006), 28.

συνθήκες στο μέλλον»¹³. Τυπικά, αρχίζει όταν μια χώρα αισθάνεται, πραγματικά ή όπως εκτιμά, ότι έχει περιέλθει σε κατάσταση σταδιακής εξασθένησης της εθνικής της ισχύος, ειδικότερα της στρατιωτικής και οικονομικής τοιαύτης, σε σχέση με αυτή των ανταγωνιστριών της. Διαμορφώνεται λοιπόν η αντίληψη ότι, είναι ευνοϊκότερη η στρατιωτική αντιπαράθεση στο παρόν, προκειμένου να αποφευχθεί μια πραγματική ή εκτιμωμένη μεταβολή της ισορροπίας ισχύος, η οποία αυξάνει ή ενισχύει την τρωτότητα και δημιουργεί προϋποθέσεις πειθαναγκασμού, καταστροφής ή ήττας¹⁴. Ο παρεμποδιστικός πόλεμος αποφασίζεται από τον επιτιθέμενο, με σημαντική επάρκεια χρόνου και προπαρασκευής. Παράδειγμα παρεμποδιστικού πολέμου αποτελεί ο Πελοποννησιακός Πόλεμος και μεμονωμένου παρεμποδιστικού πλήγματος, η καταστροφή του υπό κατασκευή ιρακινού πυρηνικού αντιδραστήρα, από το Ισραήλ (1981).

Αντιθέτως, ο προληπτικός πόλεμος εξαπολύεται όταν εκτιμάται ότι μια επίθεση από έναν αντίπαλο δεν είναι απλώς πιθανή αλλά είναι είτε σε εξέλιξη είτε άμεσα επικείμενη, οπότε η ανάληψη της πρωτοβουλίας και η έναρξη του πολέμου θεωρείται ως η βέλτιστη επιλογή για την αντιμετώπισή της. Η εξαπόλυση του πολέμου γίνεται υπό την άμεση πίεση του αντιπάλου και ενδεχομένως κάτω από περιοριστικές συνθήκες προπαρασκευής, χρόνου και πιθανόν δυνατοτήτων. Παράδειγμα αποτελεί ο πόλεμος των Έξι Ημερών (1967), όταν το Ισραήλ πεπεισμένο για το επικείμενο της αιγυπτιακής επιθέσεως εξαπέλυσε τον πόλεμο εναντίον της Αιγύπτου και της Συρίας.

Ο όρος παρεμπόδιση αποτελεί καθαρά έναν ευφημισμό και η έναρξη – πρόκληση του πολέμου ανάγεται στην προσωπική ερμηνεία του επιτιθέμενου. Υπάγεται καθαρά στην προσέγγιση που δίνει για αυτόν ο Clausewitz («[το κράτος] οφείλει να επιτεθεί ... επειδή πιέζεται εκ της ανάγκης ή να τακτοποιήσει εντελώς το ζήτημα πριν ή έλθει η κακή περίοδος ή τουλάχιστον να αποκτήσει εν τω μεταξύ

---

¹³ Jack S. Levy, "Declining Power and the Preventive Motivation for War," *World Politics*, Vol. 40, No. 1, (October 1987), 82.

¹⁴ Karl Mueller, Jasen Castillo, Forrest Morgan, Negeen Pegahi, Brian Rosen, *Striking First. Preemptive and Preventive Attack in U.S. National Security Policy*, (Santa Monica: RAND Corporation, 2006), 21.

κάποια πλεονεκτήματα». ¹⁵ Αποτελεί έναν ολοκληρωμένο πόλεμο με δική του πλήρη στρατηγική.

Στον αντίποδα, η πρόληψη έχει σχετική ηθική και νομική νομιμοποίηση, ¹⁶ ωστόσο παραμένει πάντοτε ανοικτό το θέμα της ερμηνείας της «επικείμενης επίθεσης». Οι Άραβες θα επιτίθονταν στο Ισραήλ το 1967;

Η πρόληψη είναι μια ιδέα που ξεπήδησε από το επιχειρησιακό επίπεδο του πολέμου, αποτελεί μια στρατιωτική επιχειρησιακή αντίληψη ενώ η παρεμπόδιση συνιστά μια πολιτική προσέγγιση. ¹⁷ Η πρόληψη δεν σχετίζεται με τα αίτια του πολέμου, αλλά αποτελεί στοιχείο και αναπόσπαστο τμήμα της διεξαγωγής αυτού. Συνδέεται με τα στρατηγήματα, με την εξαπάτηση και την παραπλάνηση και ενσωματώνεται στη βασική αρχή του πολέμου τον αιφνιδιασμό. Επίσης σχετίζεται άμεσα με την ανάληψη της πρωτοβουλίας και την ταχύτητα ελιγμού, αξιώματα του Ναπολέοντειου τρόπου πολέμου.

Η παρεμπόδιση αλλά και η πρόληψη κινούνται στην «γκρίζα περιοχή» μεταξύ επιθετικών και αμυντικών στρατιωτικών στρατηγικών, εντασσόμενες όμως στις επιθετικές ενέργειες και στρατηγικές, λόγω της προθέσεως, δηλαδή της αποφάσεως ενάρξεως του πολέμου. ¹⁸ Συνιστούν τα δύο άκρα του φάσματος από την «γνήσια» παρεμπόδιση μέχρι την «γνήσια» πρόληψη. Είναι επιθετικές στρατηγικές εφαρμοζόμενες για αμυντικούς σκοπούς, με βάση την αντίληψη ότι η εχθρική επίθεση είναι ή θεωρείται αναπόφευκτη. ¹⁹

Πέραν του προληπτικού και του παρεμποδιστικού πολέμου υπάρχει και η «επιχειρησιακή πρόληψη». ²⁰ Αποτελεί την ανάληψη μιας σειράς στρατιωτικών ενεργειών σε μια εν εξελίξει ή εν δυνάμει σύγκρουση με σκοπό τον περιορισμό των εχθρικών δυνατοτήτων ή

---

¹⁵ Carl Von Clausewitz, *Η Φιλοσοφία του Πολέμου*, Μετ. Γ. Γαζή, (Αθήνα: Τζηρίτας, 1960), 466.

¹⁶ Michael. Walzer, *Just and Unjust Wars*, (New York: Basic Books, 4th Ed., 2006), 80-2.

¹⁷ Hew Strachan, 'Preemption and Prevention in Historical Perspective', στο Henry Slue και David Rodin (eds.), *Preemption: Military Action and Moral Justification*, (Oxford: Oxford University Press, 2007), 27.

¹⁸ Platias and Koliopoulos, *Thucydides on Strategy*, 28.

¹⁹ Karl Mueller et al, *Striking First*, xii.

²⁰ Στο ίδιο.

την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, πριν ο εχθρός εκπέμψει την επίθεσή του ή αναλάβει άλλη ανεπιθύμητη ενέργεια (π.χ. ανάπτυξη και διασπορά δυνάμεων). Η επιχειρησιακή πρόληψη είναι δυνατόν να συμπεριληφθεί τόσο στην πρόληψη όσο και στην παρεμπόδιση, όπως επίσης και κάθε άλλη στρατιωτική στρατηγική (επιθετική ή αμυντική).

Ανάλυση

Στην ευρύτερη ελληνοτουρκική αντιπαράθεση η «υπεροπλία και η γενικότερη γεωπολιτική υπεροχή»²¹ και η σχετική στρατιωτική ισχύς είναι υπέρ της Τουρκίας, ενώ και το μελλοντικό ισοζύγιο διευρύνεται υπέρ αυτής.²² Η υψηλή στρατηγική («ιστορικό και πολιτικό επίπεδο»²³) της Ελλάδος έναντι της Τουρκίας, σύμφωνα με τον Κονδύλη είναι αμυντική και διαμορφώνεται μέσα στο πλαίσιο του «συσχετισμού δυνάμεων», δηλαδή στο πλαίσιο του ανταγωνισμού και της σύγκρουσης μεταξύ των δύο χωρών, στην προσπάθεια τους να επιτύχουν συγκεκριμένους αντικειμενικούς σκοπούς η μία έναντι της άλλης.²⁴ «Επιτιθέμενος» στο επίπεδο αυτό είναι η Τουρκία. Το γεγονός αυτό δεν οδηγεί αυτομάτως ότι και η στρατιωτική στρατηγική της Ελλάδος θα είναι επίσης αμυντική. Είναι δυνατόν να ακολουθηθούν αποκλίνουσες έως και αντιδιαμετρικές ως προς τη φύση τους στρατηγικές. Το θέμα αποσαφηνίζεται ακόμη περισσότερο, διαχωρίζοντας το «χαρακτήρα» του πολέμου με τη «διεξαγωγή» αυτού. Δηλαδή η υιοθέτηση μιας αμυντικής στρατιωτικής στρατηγικής δεν πρέπει να περιορισθεί σε παθητική αμυντική διεξαγωγή, αλλά πρέπει να συμπεριλαμβάνει και «ισχυρή παρουσία επιθετικών στοιχείων».²⁵ Με μια τέτοια διεξαγωγή είναι δυνατή η πρόκληση σημαντικών πληγμάτων στον αντίπαλο, τα οποία θα επιτρέψουν στην Ελλάδα να αποκτήσει πλεονεκτήματα, αλλά και να επιβάλλει τη «δραστική τιμωρία του επιτιθεμένου (Τουρκία)». Η «τιμωρία» του επιτιθεμένου είναι απαραίτητη, γιατί ακόμη και αν

²¹ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 397.

²² Στο ίδιο, 399.

²³ Στο ίδιο, 398.

²⁴ Platias and Koliopoulos, *Thucydides on Strategy*, 18.

²⁵ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 398.

αυτός αποτύχει θα επανέλθει στις βάσεις του και θα επιχειρήσει εκ νέου σε εύθετο χρόνο να πετύχει τους αντικειμενικούς του σκοπούς. Η εφαρμογή ενός καθαρά «αμυντικού δόγματος»²⁶ εκ μέρους της Ελλάδος, είναι αντιπαραγωγική και θα επιτρέψει στην τουρκική πλευρά να αναλάβει την πρωτοβουλία των ενεργειών και των επιχειρήσεων, να αιφνιδιάσει την αντίστοιχη ελληνική, με καταστροφικό αποτέλεσμα, δηλαδή θα παραλύσει «τεχνικά και ψυχολογικά»²⁷ τον ελληνισμό. Η προσέγγιση αυτή κινείται στο πλαίσιο της αντίληψης του Clausewitz ότι, ο «πόλεμος δεν είναι παθητική αναμονή», ο αμυνόμενος πρέπει «να ανταποδώσει το πλήγμα εφόσον δεν επιθυμεί να εκθέσει εαυτόν σε βεβαία καταστροφή» η δε «ασθενής πλευρά είναι ακριβώς εκείνη, η οποία υποχρεούται να υπερασπίζεται τον εαυτό της και οφείλει να εξοπλίζεται πάντοτε για να μην αιφνιδιασθεί».²⁸ Συνεπώς, ενώ η υψηλή στρατηγική της Ελλάδος είναι αμυντική, στο στρατιωτικό επίπεδο η στρατηγική ακόμη και αν είναι αμυντική, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να εφαρμόζεται με παθητικότητα. Πρέπει να είναι ενεργητική προς αποφυγή του αιφνιδιασμού, αναζήτηση και ανάληψη της πρωτοβουλίας, δυνατότητα ανταπόδοσης των εχθρικών πληγμάτων και τιμωρία του επιτιθεμένου.

Απόφαση ενάρξεως του πολέμου. Θεμελιώδες για την ανάληψη στρατιωτικής δράσεως και την έναρξη του πολέμου, είναι η λήψη αποφάσεως σε πολιτικο-στρατιωτικό επίπεδο. Τονίζεται ότι η «υπογράμμιση της στρατηγικής σημασίας του πρώτου πλήγματος διόλου δεν εμπεριέχει κάποια έμμεση παρότρυνση να ξεκινήσει κανείς πόλεμο από λεβεντιά και στα καλά καθούμενα». Δηλαδή η λήψη αποφάσεως για την εκπομπή του πρώτου πλήγματος και κατ' επέκταση της προσφυγής στον πόλεμο, δεν πρέπει να είναι αποτέλεσμα συναισθηματικών παρορμήσεων, επιτόλαιων εκτιμήσεων και ανεύθυνων παρεμβάσεων, αλλά αντικείμενο βαθιάς και συστηματικής μελέτης, επίκαιρων, εγκαίρων και σε βάθος αναλύσεων και εκτιμήσεων, εδραζομένων επί των πραγματικών δεδομένων και πάνω από όλα εντός του πλαισίου των

---

²⁶ Στο ίδιο, 397.

²⁷ Στο ίδιο.

²⁸ Clausewitz, *Η Φιλοσοφία του Πολέμου*, 394-5.

προβλεπόμενων θεσμικών οργάνων και διαδικασιών. Στη διαδικασία αυτή πρέπει να συνεκτιμάται και μια ουσιώδης παράμετρος, δηλαδή αν παρά τα πλεονεκτήματα εκ της αναλήψεως της πρωτοβουλίας των επιχειρήσεων, δεν επιτευχθούν τα αναμενόμενα αποτελέσματα ή τα επιτευχθέντα ανατραπούν, μερικώς ή ολικώς, τότε πρέπει να υπάρχει εθνική προπαρασκευή (πολιτική, οικονομική, στρατιωτική αλλά και του εσωτερικού και του διεθνούς ακροατηρίου) για τη διεξαγωγή και την υποστήριξη παρατεταμένων στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ο πολιτικός έλεγχος των επιχειρήσεων θα ενασκηθεί με τον καθορισμό πολιτικών αντικειμενικών σκοπών, περιορισμών και επιβαλλομένων υποχρεώσεων και οπωσδήποτε της τελικής επιθυμητής καταστάσεως. Με αφετηρία αυτά πρέπει να μελετηθούν και να εκπονηθούν κριτήρια επιτυχίας της νίκης, τα οποία πρέπει συνεχώς να παρακολουθούνται και να ελέγχονται ανάλογα με την εξέλιξη των επιχειρήσεων και της καταστάσεως. Συνεπώς απαιτείται εμπειριστατωμένη ανάλυση και ρεαλιστική εκτίμηση της καταστάσεως, για τη λήψη αποφάσεως προσφυγής στον πόλεμο, εξετάζοντας προσεκτικά όλες τις παραμέτρους του ζητήματος, όπως επίσης διαρκής, συστηματικός και αποτελεσματικός έλεγχος της εξελίξεως των επιχειρήσεων με συγκεκριμένα κριτήρια, σε σχέση με τους τεθέντες αντικειμενικούς σκοπούς.

Τι είναι το πρώτο πλήγμα; «Δεν είναι ο πρώτος τυχόν πυροβολισμός ... είναι μια συντονισμένη και ακαριαία ενέργεια όλων των Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, προς εκμηδένιση των ζωτικών σημείων του εχθρικού πολεμικού δυναμικού, ιδίως όσων εμφανίζονται κρίσιμα μέσα στη δεδομένη συγκυρία» ενώ «το επιτελικό σχέδιό του πρέπει να βρίσκεται στο συρτάρι ήδη από το καιρό της ειρήνης».²⁹ Το πρώτο πλήγμα δεν είναι μια γενική επίθεση, αλλά προσεκτικά σχεδιασμένη ενέργεια με σκοπό την προσβολή και εξουδετέρωση κρίσιμων κόμβων των ζωτικών συστημάτων (ηγεσία, διοίκηση και έλεγχος, στρατιωτικές δυνάμεις, υποδομές, κλπ) του αντιπάλου, για τη διεξαγωγή του πολέμου. Η επιτελική προπαρασκευή του πρώτου πλήγματος πρέπει να περιλαμβάνει πρόβλεψη κατανομής των εχθρικών στόχων στις κατάλληλες δυνάμεις και δυνατότητες των Κλάδων, με εναλλακτικές επιλογές αν

---

²⁹ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 397.

προκύψουν δυσχέρειες. Επίσης απαιτεί σημαντική στρατιωτική ισχύ και δυνατότητες για να επιφέρει τα παραπάνω αποτελέσματα. Επειδή ο χρόνος στις επιχειρήσεις και ειδικά στο πρώτο πλήγμα είναι ζωτικός παράγοντας, η σχεδίαση πρέπει να είναι λεπτομερέστατη, ο συντονισμός διαρκής και η ενάσκηση της διοικήσεως και του ελέγχου συνεχής και στιβαρή. Συνεπώς, το πρώτο πλήγμα είναι μια πλήρως συντονισμένη διακλαδική ενέργεια, που θα εκπεμφθεί σε περιορισμένο χρονικό διάστημα με τη μέγιστη δυνατή ισχύ, εναντίον κρισίμων στόχων υψηλής αξίας του αντιπάλου.

Τι αντιπροσωπεύει το πρώτο πλήγμα; «Εγκαινιάζει την καθοριστική εναρκτήρια φάση του πολέμου» στη διάρκεια της οποίας ότι «δεν κερδίζεται ή ότι χάνεται είναι δυσκολότατο να αποκτηθεί ή να αναπληρωθεί κατόπιν» και πρέπει να είναι όσο το δυνατό «μαζικότερο και καιριότερο».³⁰ Συνεπώς το πρώτο πλήγμα δεν αποτελεί μια ολοκληρωμένη στρατιωτική στρατηγική, αλλά το πρώτο στοιχείο στην εναρκτήρια φάση του πολέμου. Σηματοδοτεί την ανάληψη της πρωτοβουλίας και την έναρξη της σύγκρουσης και των επιχειρήσεων σε όλες τις διαστάσεις του πεδίου της μάχης. Η σχεδίαση του πρώτου πλήγματος ανήκει στο επιχειρησιακό επίπεδο, ενώ η εκτέλεσή του στο τακτικό. Το είδος των στόχων αλλά κυρίως ο βαθμός της αποτελεσματικότητάς του θα επηρεάσουν και το στρατηγικό επίπεδο. Η αποτελεσματικότητά του θα εξαρτηθεί από την ισχύ και την εμβέλεια των δυνατοτήτων, το χρόνο και τη διάρκεια της προσβολής, την ποικιλία επιλογών, τα καθορισθέντα αποτελέσματα επί των στόχων, τις δυνατότητες του αντιπάλου και το βαθμό του αιφνιδιασμού που είναι δυνατόν να επιτευχθεί. Η προσέγγιση του πρέπει να γίνεται υπό το πρίσμα του συσχετισμού της στρατιωτικής ισχύος, την οποία μπορεί να μεταβάλλει θετικά προς την ελληνική πλευρά, ενώ παράλληλες επιχειρήσεις θα επιδιώξουν να επιτύχουν το πλεονέκτημα σε βάρος του εχθρού και να προστατεύσουν τους ημέτερους ζωτικούς χώρους, μέσα και δυνατότητες, απαραίτητα για τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων. Το πρώτο πλήγμα δεν είναι μια ενέργεια, η οποία μόνη της θα επιτύχει το αποφασιστικό αποτέλεσμα. Συνεπώς δεν αποτελεί πανάκεια, αποτελεί την αιχμή του δόρατος της ενάρξεως των επιχειρήσεων και

---

³⁰ Στο ίδιο.

τα αποτελέσματα του πρέπει να τύχουν ανάλογης εκμετάλλευσης, πάντοτε σε συνδυασμό με άλλες επιχειρήσεις.

Πότε εκπέμπεται το πρώτο πλήγμα; Στη διεθνή βιβλιογραφία, ο χρόνος εκπομπής του πρώτου πλήγματος σε σχέση με το χρόνο εκδήλωσης των εχθρικών επιθετικών ενεργειών, δηλαδή επικείμενη ή μακροπρόθεσμη, συνιστά τη βάση για το χαρακτηρισμό του άλλα και για τον πόλεμο που θα ακολουθήσει. Η Ελλάδα είναι δυνατόν να εκπέμψει το πρώτο πλήγμα στο πλαίσιο της «κλιμάκωσης ενός τοπικού θερμού επεισοδίου ή όταν ... επίκειται εχθρική επίθεση».³¹ Σε σχέση με επικείμενη επίθεση το πρώτο πλήγμα αναμφισβήτητα κατατάσσεται στην πρόληψη, με ζωντανό πάντοτε το ζήτημα της αμεσότητας της εχθρικής ενεργείας. Ωστόσο η κλιμάκωση («αύξηση, ηθελημένη ή μη στο εύρος ή στο βαθμό βίας»³²) στο πλαίσιο ενός θερμού επεισοδίου αποτελεί ένα θέμα που απαιτεί προσεκτικότερη προσέγγιση, γιατί υπάρχει η δυνατότητα να αποφευχθεί στη διαχείριση της κρίσεως, ώστε να μην εξελιχθεί σε σύγκρουση. Θεωρώντας όμως ότι το θερμό επεισόδιο αποτελεί μια κατάσταση με επιθετικά στοιχεία, στο πλαίσιο της παρατεταμένης σύγκρουσης χαμηλής εντάσεως, μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, λόγω της αναθεωρητικής πολιτικής της τελευταίας, δηλαδή μιας οιονεί επιθετικής στρατηγικής, θα μπορούσε να ενταχθεί στην πρόληψη, με ανοιχτό πάντοτε το θέμα της νομιμοποίησης. Όταν η Ελλάδα αμύνεται, «καθώς το γεωπολιτικό δυναμικό της Τουρκίας μακροπρόθεσμα ενισχύεται ενώ της Ελλάδος μακροπρόθεσμα συρρικνώνεται, ο επιτιθέμενος με την ιστορική και πολιτική έννοια δεν μπορεί να είναι άλλος από την Τουρκία ... [και] οφείλεται στη διαμόρφωση του συσχετισμού των δυνάμεων ... », ³³ τότε η εκπομπή του πρώτου πλήγματος, διολισθαίνει καταφανώς προς την αντίληψη της παρεμπόδισης, παρά την ρητή απόρριψη από τον ίδιο τον Κονδύλη.³⁴

³¹ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 397.

³² Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως Σήμερα*, (Αθήνα: Ποιότητα, 2008), 35-6.

³³ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 398.

³⁴ Παναγιώτης Κονδύλης, "Ο Πόλεμος και τα «λεβέντικα γιουρούσια»", *Το Βήμα*, 30.11.1997.

Η ισχύς πυρός αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα για την εκπομπή του πρώτου πλήγματος αλλά και βασική προϋπόθεση της επιτυχίας όπως προαναφέρθηκε. Η ισχύς πυρός, πρέπει να καλύπτει το σύνολο της τουρκικής επικράτειας ώστε να υπάρχει ευχέρεια να προσβληθούν παντού οι εχθρικές δυνάμεις και δυνατότητες, καθώς με « [τη] μετάθεση του κέντρου βάρους από τη ξηρά στον αέρα ... δεν υπάρχουν πια κρυψώνες για τις ένοπλες δυνάμεις...»³⁵. Επίσης η ισχύς πυρός αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο της αποτροπής όπως την ορίζει ο Κονδύλης ως την «ικανότητα να καταφέρεις ένα καίριο πρώτο πλήγμα και να παραλύσεις για μακρό χρονικό διάστημα τον εχθρό».³⁶ Η διαχείριση της ισχύος πυρός απαιτεί μια διαδικασία στοχοποίησης, δηλαδή «επιλογής και προτεραιοποίησης στόχων και επίτευξης των καταλλήλων αποτελεσμάτων επ' αυτών, ανάλογα με τις επιχειρησιακές απαιτήσεις και δυνατότητες».³⁷ Η στοχοποίηση υποβοηθεί στην ενσωμάτωση και στον συγχρονισμό των πυρών με τις άλλες διακλαδικές λειτουργίες (διοίκηση και έλεγχος, πληροφορίες, κινήσεις και ελιγμός, προστασία της δυνάμεως και υποστήριξη διοικητικής μερίμνης) κατά τη Διαδικασία της Διακλαδικής Επιχειρησιακής Σχεδίασης. Δηλαδή συνδυάζονται αρμονικά με τις υπόλοιπες διακλαδικές λειτουργίες προκειμένου συνολικά να επιτύχουν τους τεθέντες αντικειμενικούς σκοπούς. Το εύρος επιβολής των πυρών (σύνολο της τουρκικής επικράτειας) αλλά και το σημαντικότερο η έκταση των επιζητούμενων αποτελεσμάτων (π.χ. παράλυση των εχθρικών δυνάμεων για μακρό χρονικό διάστημα) είναι υπερβολικά φιλόδοξοι στόχοι, υπερβαίνοντες και αυτές τις δυνατότητες μεγάλων δυνάμεων, με συμβατικά μέσα φυσικά, πόσο δε μάλλον της Ελλάδος ακόμη και υπό τις βέλτιστες προϋποθέσεις και συνθήκες. Ως εκ τούτου απαιτείται το επίπεδο φιλοδοξίας τόσο για το πρώτο πλήγμα όσο και για την ισχύ των πυρών να προσαρμοσθεί από το επίπεδο του ιδεατού και του επιθυμητού, στο πλαίσιο του ρεαλιστικού και του εφικτού. Αυτό σε καμία περίπτωση δε μειώνει στο παραμικρό τη σκέψη του Κονδύλη για την αναγκαιότητα του πρώτου πλήγματος, για την ισχύ των πυρών, αλλά και για την απόκτηση

³⁵ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 397.

³⁶ Στο ίδιο, 399.

³⁷ US Department of Defense, Joint Publication 3-60, *Joint Targeting*, (Washington, D.C.: Joint Chiefs of Staff, 2013), I-1.

ανάλογων μέσων και δυνατοτήτων τα οποία θα βελτιώσουν τόσο το βεληνεκές αλλά και το σημαντικότερο την αποτελεσματικότητα επί των στόχων. Πέραν των μέσων πυρός απαιτούνται δυνατότητες εντοπισμού και αναλύσεως στόχων όπως επίσης και εκτιμήσεως των αποτελεσμάτων των προσβολών δια πυρών, τα οποία θα δώσουν με σημαντική ακρίβεια την εκτίμηση απωλειών και ζημιών επί του αντιπάλου. Θεμελιώδη ρόλο σε αυτό το έργο θα διαδραματίσουν οι αεροπορικές δυνάμεις οι οποίες πρέπει να διευρύνουν τις δυνατότητές τους (εναέριος ανεφοδιασμός κλπ). Επίσης η απόκτηση πυραυλικών συστημάτων θα πολλαπλασιάσει τις επιλογές, ενώ θα τις ενισχύσει αν αυτά λειτουργήσουν από χερσαίες, ναυτικές και αεροπορικές πλατφόρμες. Η ισχύς πυρός πέραν του συμβατικού πρέπει να καλύψει και το πεδίο της πληροφορίας. Οι χερσαίες αλλά και οι ναυτικές δυνάμεις πρέπει να υποστηρίζονται επαρκώς με ίδια πυρά αλλά και διακλαδικά, στην έκταση που απαιτείται, για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών που τους έχουν ανατεθεί. Η ισχύς πυρός με τη διευρυμένη της έννοια, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην αποτροπή, στο πρώτο πλήγμα αλλά και σε ολόκληρο το πλέγμα των επιχειρήσεων, απαιτεί όμως σημαντικά μέσα και δυνατότητες, συστηματική διαχείριση και το σημαντικότερο όλων πρέπει να υπάρχουν ρεαλιστικές προσδοκίες. Τα πυρά δεν αποτελούν μια αυτόνομη επιχειρησιακή λειτουργία η οποία είναι δυνατόν αυτοδύναμα να επιτύχει τους τεθέντες επιχειρησιακούς και το κυριότερο στρατηγικούς αντικειμενικούς σκοπούς.

Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των προαναφερθέντων το πρώτο πλήγμα αναμφισβήτητα σηματοδοτεί την έναρξη του πολέμου και των επιχειρήσεων. Είναι μια διακλαδική ενέργεια σημαντικής ισχύος, πλήρως σχεδιασμένη και συντονισμένη, η οποία δύναται να λάβει πρακτικά τη μορφή ενός αρχικού προγράμματος διακλαδικής στοχοποίησης. Παρά την σημαντική του σημασία δεν μπορεί να ενταχθεί στο στρατηγικό επίπεδο, το οποίο ωστόσο επηρεάζει με τα αποτελέσματά του, κινείται στο πλαίσιο των επιχειρήσεων, ως αναπόσπαστο στοιχείο της διεξαγωγής τους, έχοντας τα βασικά χαρακτηριστικά της «επιχειρησιακής πρόληψης».

Ο Κονδύλης σύμφωνα με τη σχετική αρχή του πολέμου προβλέπει τη συγκέντρωση των δυνάμεων «...την αποφασιστική στιγμή, στο αποφασιστικό σημείο» και με την αντίστοιχη αρχή της

οικονομίας δυνάμεων, την προτεραιοποίηση των προσπαθειών καθώς «..[δεν] είναι δυνατή η ίση προστασία των πάντων...». Θεωρεί ωστόσο ότι η συγκέντρωση της ελληνικής στρατιωτική ισχύος πρέπει να προσανατολισθεί προς ένα «υπέρτατο σκοπό» δηλαδή «... όχι στην κάλυψη του χώρου, αλλά αποκλειστικά στη συντριβή του κυρίου όγκου των εχθρικών ενόπλων δυνάμεων εκεί που αυτές θα ρίξουν το βάρος τους και ει δυνατόν πριν προλάβουν να αναπτυχθούν πλήρως».³⁸ . Αποδέχεται στο βωμό αυτού του στόχου ακόμη και «... την απώλεια εδαφών ...»³⁹ πιστεύοντας ότι αν επιτευχθεί η συντριβή των εχθρικών ενόπλων δυνάμεων «...τότε αναπληρώνονται αργά ή γρήγορα όλα...»⁴⁰. Η επιδίωξη της εξουδετέρωσης των εχθρικών δυνάμεων είναι άρρηκτα συνυφασμένη με τις επιθετικές στρατηγικές σε συνδυασμό όμως πάντοτε με κατάληψη και διατήρηση του εδάφους. Ακόμη αν σε κάποια περιοχή επιχειρήσεων λόγω της προτεραιοποίησης των προσπαθειών (δευτερεύουσες), ακολουθηθεί αμυντική στρατηγική, αυτή κατά μείζονα λόγο είναι εστιασμένη στην διατήρηση του εδάφους. Ο επικέντρωση στην εξουδετέρωση των εχθρικών δυνάμεων χωρίς ανάλογη προστασία του εδάφους, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιομορφία και τον κατακερματισμό του ελληνικού γεωγραφικού χώρου, είναι πολύ επισφαλής και εμπεριέχει κινδύνους. Επίσης η συντριβή των εχθρικών δυνάμεων εκεί που θα ρίξουν το βάρος τους, αντιβαίνει την αρχή του πολέμου «Ελιγμός» η οποία επιβάλλει την εστίαση του μεγίστου των προσπαθειών στα τρωτά σημεία του εχθρού και στην απόκτηση με αυτό τον τρόπο αναλόγου πλεονεκτήματος (στρατηγικό, επιχειρησιακό, τακτικό). Οι προτεραιότητες εξουδετέρωσης πρέπει μάλλον να προσανατολισθούν προς τις εχθρικές δυνατότητες, ανάλογα πάντοτε με τη φύση του περιβάλλοντος διεξαγωγής των επιχειρήσεων. Με μια ευρεία προσέγγιση, η προτεραιότητα θα μπορούσε να είναι αεροπορικές, ναυτικές και χερσαίες δυνατότητες, συνδυαζόμενες πάντοτε με την ανάλογη προστασία του εθνικού εδάφους. Επίσης πρέπει να συγκροτηθούν και να κατανεμηθούν ανάλογα, οι δυνάμεις της κυρίας προσπάθειας, οι δυνάμεις των δευτερευουσών προσπαθειών και οι

³⁸ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 395.

³⁹ Στο ίδιο.

⁴⁰ Στο ίδιο.

δυνάμεις εφεδρείας, κάθε περιοχής επιχειρήσεων, αλλά και οι στρατηγικές εφεδρείες για ολόκληρο το θέατρο πολέμου. Σε κάθε περίπτωση η εξουδετέρωση των εχθρικών δυνάμεων είναι κομβικός αντικειμενικός σκοπός του πολέμου, πλην όμως πρέπει να συνδυάζεται με την κατοχή και προστασία του εδάφους.

Το πρώτο πλήγμα, όπως το παρουσιάζει η Κονδύλης είναι όντως σημαντικό γιατί αντικατοπτρίζει την αποφασιστικότητα της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας να αντιδράσουν σε επικείμενη επίθεση, να αναλάβουν την πρωτοβουλία, να αιφνιδιάσουν τον αντίπαλο και να εισέλθουν στον πόλεμο υπό τις καλύτερες δυνατές επιχειρησιακές συνθήκες. Όμως ο πυρήνας ενός ελληνοτουρκικού πολέμου, είναι τα εδαφικά κέρδη ή απώλειες. Με δεδομένο ότι η Ελλάδα, ως μια συντηρητική δύναμη, διεξάγει πολέμους εθνικής επιβιώσεως, το έδαφος είναι αυτό που θα αποτελέσει το τελικό κριτήριο της επιτυχίας ή της αποτυχίας, της νίκης ή της ήττας. Όλες οι άλλες προϋποθέσεις είναι τα «εργαλεία» που θα καθορίσουν το τελικό αποτέλεσμα, δηλαδή το εδαφικό status quo που θα προκύψει από τον πόλεμο. Η Ελλάδα επιδιώκοντας την κατάκτηση τουρκικών εδαφών, ξεφεύγει από τη στρατηγική της παθητικής άμυνας και κινείται σε μια πλέον ενεργητική στρατηγική. Με τη χρησιμοποίηση των εδαφικών κερδών ως αντιστάθμισμα, η στρατιωτική νίκη οδηγείται σε «στρατηγική ισοπαλία», με τη χρησιμοποίησή τους ως αντάλλαγμα σε διαπραγματεύσεις σε «στρατηγική επιτυχία», ενώ δεν προκύπτουν στοιχεία για «στρατηγική νίκη».

Ο πόλεμος θα διεξαχθεί σε τρία πιθανά θέατρα πολέμου (Θράκης, Αιγαίου και Κύπρου), στην πραγματικότητα όμως πρόκειται για Περιοχές Επιχειρήσεων⁴¹(Θράκης, Αιγαίου και Α. Μεσογείου), όμορες, και αλληλοεπηρεαζόμενες καθώς από ελληνικής πλευράς θα χρησιμοποιηθεί και για τις τρεις ένα ενιαίο «πακέτο» δυνάμεων, υποτεταγμένο σε μία διοίκηση και εντεταγμένο σε ένα σχέδιο επιχειρήσεων στρατηγικού και επιχειρησιακού επιπέδου. Η ελληνική πλευρά, μόνο στην Περιοχή Επιχειρήσεων της Θράκης «... έχει τη δυνατότητα αξιόλογης κατάκτησης εδαφών,[την οποία] οσοδήποτε περιορισμένη και αν την κρίνει κανείς [ ] κι αφού είναι η μόνη πρέπει

---

⁴¹ US Department of Defense, Joint Publication 3-0, *Joint Operations*, (Washington, D.C.: Joint Chiefs of Staff, 2017), IV-10 - IV-13.

να αξιοποιηθεί στο έπακρο και με συνέπεια».⁴² Στο Αιγαίο εκτιμάται ότι είναι δύσκολο να επιτευχθούν εδαφικά οφέλη, ενώ τα ελάχιστα δυνατά είναι η κατάληψη της Ίμβρου και της Τενέδου, υπό την προϋπόθεση ναυτικής και αεροπορικής υπεροχής. Στο θέατρο της Κύπρου «Η ελληνική πλευρά πολύ λίγα έχει να περιμένει»⁴³. Αναμφισβήτητα στην Περιοχή Επιχειρήσεων Θράκης μπορούν να προκύψουν εδαφικά οφέλη. Ωστόσο πρέπει να ληφθεί υπόψη το κώλυμα το Έβρου ποταμού, η μορφολογία του εδάφους, το εύρος των εδαφικών επιδιώξεων αλλά και το στρατηγικό διακύβευμα των επιχειρήσεων. Το κώλυμα διευκολύνει την άμυνα ενώ δυσχεραίνει τις επιθετικές επιχειρήσεις. Η επίτευξη περιορισμένων εδαφικών αντικειμενικών σκοπών από ελληνικής πλευράς, ακόμη και με εξουδετέρωση των τουρκικών δυνάμεων στην περιοχή, με δεδομένη τη μορφολογία του εδάφους και χωρίς την αποκοπή της δυνατότητας ενισχύσεων από το Μικρασιατικό χώρο, είναι επισφαλής. Αποφασιστικό αποτέλεσμα δύναται να επιτευχθεί μόνο με τη συνολική κατάληψη και διατήρηση της Α. Θράκης. Με τον τρόπο αυτό εξουδετερώνονται πλήρως οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις στην περιοχή, απομονώνεται ο χώρος από τον ηπειρωτικό κορμό της Τουρκίας, περιορίζονται οι δυνατότητες ανακατάληψης της περιοχής και η Ελλάδα αποκτά μια φυσική προέκταση και στρατηγική προβολή στο Εύξεινο Πόντο και άμεση επαφή με τα «Στενά». Οποιαδήποτε στρατιωτική ενεργεία στη Θράκη, όσο περιορισμένης έκτασης και αν είναι, αντανακλά στα «Στενά», ένα στρατηγικό με την έννοια της γεωπολιτικής και της γεωστρατηγικής, αλλά και κομβικό σημείο των παγκοσμίων θαλασσιών γραμμών συγκοινωνιών, διαμέσου του οποίου διεξάγεται εμπόριο και το κυριότερο διακινούνται ενεργειακοί πόροι. Οι επιχειρήσεις λοιπόν στο χώρο της Θράκης θα προσελκύσουν αυτόματα το παγκόσμιο ενδιαφέρον και ιδιαίτερα αυτό των Μεγάλων Δυνάμεων, με τα ανάλογα συμφέροντα στο σημείο και στην ευρύτερη περιοχή. Οπότε η ελληνική υψηλή στρατηγική πρέπει να διαχειρισθεί κατάλληλα το θέμα επ' ωφελεία των ελληνικών συμφερόντων, ώστε να διευκολύνει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις και να αξιοποιήσει την τελική κατάσταση που θα διαμορφωθεί. Η επιδίωξη κατάληψης της

⁴² Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 394.

⁴³ Στο ίδιο, 395.

Ίμβρου και της Τενέδου σχετίζεται λιγότερο με το Αιγαίο, ενώ είναι άμεσα συνδεδεμένη με τα «Στενά» και κατ' επέκταση με την Περιοχή Επιχειρήσεων Θράκης. Συνεπώς μια στρατιωτική ενέργεια κατά της Α. Θράκης πρέπει να συμπεριλάβει στο σχεδιασμό την Ίμβρο και την Τένεδο, ενώ οι χερσαίες πρέπει να υποβοηθηθούν και με παράλληλες αποβατικές επιχειρήσεις. Στο χώρο του Αιγαίου παρά την επισφάλεια του εγχειρήματος πρέπει να επιδιωχθεί η δημιουργία προγεφυρωμάτων, έστω και περιορισμένου βάθους αλλά και διάρκειας, τα οποία ωστόσο θα ασκήσουν τρομερή πίεση στην τουρκική πλευρά, ειδικά αν προσανατολισθούν προς στόχους υψηλής αξίας για την Τουρκία. Σε ότι αφορά στην Α. Μεσόγειο η εφαρμογή μιας ενεργής αμυντικής στρατηγικής εκτιμάται ότι δύναται να αποδώσει θετικά αποτελέσματα.

Οι τέσσερις προϋποθέσεις δεν θεωρούνται ικανές μόνες τους για την ελληνική στρατιωτική νίκη, απαιτούν επαρκές «στρατιωτικό δυναμικό» συγκεκριμένη «δύναμη πυρός» και κατάλληλη «δόμηση των ενόπλων δυνάμεων»⁴⁴, δηλαδή ο εμπόλεμος πρέπει να έχει «επαρκή μέσα,[...] εφόσον θέλει να κερδίσει ένα πόλεμο».⁴⁵ Πέραν αυτών υπάρχουν και άλλες παράμετροι οι οποίες δεν πρέπει να παραγνωρίζονται, όπως η ενότητα διοικήσεως, το αποτελεσματικό σύστημα διοικήσεως και ελέγχου, το αποτελεσματικό σύστημα πληροφοριών, ένα επαρκές σύστημα διοικητικής μερίμνης, η συστηματική εκπαίδευση και η ποιότητα του προσωπικού. Όμως ο Κονδύλης στη σύντομη αυτή αναφορά του ξεφεύγει από τη στρατηγική και επιχειρησιακή προσέγγιση και θέτει το θέμα της αμυντικής σχεδίασης, δηλαδή της απόκτησης, αξιοποίησης, βελτιστοποίησης και υποστήριξης επαρκών μέσων και δυνατοτήτων, χωρίς τα οποία δεν είναι εφικτή η υποστήριξη ούτε της αποτροπής, ούτε της εκπομπής του καίριου πρώτου πλήγματος, αλλά και γενικότερα της προσφυγής στον πόλεμο, της επίτευξης των εθνικών αντικειμενικών σκοπών και της νίκης. Η επάρκεια των μέσων και των δυνατοτήτων, ένα μείζον πολιτικο-στρατηγικό ζήτημα, αποτελεί το θεμέλιο επί του οποίου εδράζεται η επιτυχία και η νίκη.

⁴⁴ Κονδύλης, *Θεωρία του Πολέμου*, 398.

⁴⁵ Στο ίδιο.

Με βάση τα προαναφερθέντα ο Κονδύλης προτείνει σε ένα πλαίσιο αμυντικής υψηλής στρατηγικής, τη διεξαγωγή ενός προληπτικού πολέμου, με επιθετική στρατιωτική στρατηγική, για αμυντικούς σκοπούς όμως. Είναι μια στρατηγική υπαγορευόμενη από ανταλλακτική λογική και όχι από στρατηγικές επιδιώξεις αναθεώρησης της τάξεως πραγμάτων στην περιοχή και απόκτηση στρατηγικών πλεονεκτημάτων για την Ελλάδα. Η εκδίπλωση μιας καθαρά επιθετικής στρατιωτικής στρατηγικής, ακόμη στο πλαίσιο και ενός προληπτικού πολέμου, με σκοπό την αλλαγή του status quo είναι βέβαιο ότι θα φέρει στρατηγικά πλεονεκτήματα στην Ελλάδα. Πρακτικά οι τέσσερις προϋποθέσεις του Κονδύλη συνδυαζόμενες διαμορφώνουν μία στρατιωτική επιλογή, η οποία παρά τη σοβαρή και ισχυρή επιχειρηματολογία της δεν αποτελεί τη μοναδική και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως η «απόλυτη λύση». Προαναφέρθηκε η επιλογή της επιθετικής στρατηγικής για μεταβολή του status quo, υπάρχει αυτή της ενεργού αμυντικής στρατηγικής για τη διατήρηση του status quo και είναι δυνατή η επεξεργασία και άλλων. Οι επιλογές αυτές πρέπει να τύχουν σχετικής αξιολόγησης σε πολιτικό και στρατηγικό επίπεδο και φυσικά στο πλαίσιο της επιχειρησιακής σχεδίασης προκειμένου να ληφθεί η ανάλογη απόφαση. Ωστόσο επειδή η στρατιωτική στρατηγική που θα ακολουθηθεί είναι απότοκος της υψηλής στρατηγικής, αυτή πρέπει να προσαρμοσθεί ή να μεταβληθεί ανάλογα προς τις εθνικές επιδιώξεις, ώστε να μπορεί να τις υποστηρίξει.

Συμπεράσματα

Ο Κονδύλης ένας ακραιφνής ρεαλιστής, μέσα στο πλαίσιο του συσχετισμού ισχύος Ελλάδος και Τουρκίας, το οποίο διαμορφώνει μία αμυντική υψηλή στρατηγική για την Ελλάδα, συνεπής στην κλαουζεβίτσια αντίληψη περί αμύνης, θέτει τις παραμέτρους για μια στρατιωτική στρατηγική με ισχυρά ενεργητικά στοιχεία και ανάληψη της πρωτοβουλίας με σκοπό τη νίκη, σε ένα ενδεχόμενο ελληνοτουρκικό πόλεμο. Στο πλαίσιο αυτό κεντρική και συμβολική θέση κατέχει το πρώτο πλήγμα.

Το πρώτο πλήγμα σηματοδοτεί την έναρξη της πρώτης φάσεως των επιχειρήσεων και κατά συνέπεια του πολέμου. Είναι απόλυτα

εντεταγμένο στην επιχειρησιακή διεξαγωγή του πολέμου, με χαρακτηριστικά «επιχειρησιακής πρόληψης». Απαιτεί λεπτομερή σχεδίαση, προπαρασκευή και σημαντική ισχύ και λαμβάνει τη μορφή ενός αρχικού προγράμματος διακλαδικής στοχοποίησης. Σχεδιάζεται στο επιχειρησιακό επίπεδο και εκτελείται στο τακτικό και ανάλογα με την αποτελεσματικότητά του, επηρεάζει το και στρατηγικό επίπεδο, δεν είναι δυνατόν όμως αυτόνομα να επιτύχει τους τεθέντες αντικειμενικούς σκοπούς των επιχειρήσεων.

Η ισχύς πυρός αποτελεί μια σημαντική παράμετρο, για την αποτροπή, το πρώτο πλήγμα αλλά και στη διεξαγωγή των επιχειρήσεων γενικότερα. Η ενίσχυση της εμβέλειας και της αποτελεσματικότητας βελτιώνει τις επιλογές, χωρίς όμως τα πυρά να αποτελούν μια αυτοδύναμη δυνατότητα επιτεύξεως των τεθέντων αντικειμενικών σκοπών.

Κομβική είναι η ανάδειξη του εδάφους (κατάκτηση ή απώλεια) το οποίο αποτελεί τον ουσιαστικό παράγοντα της νίκης και της τελικής διευθέτησης του status quo μετά τον πόλεμο. Με βάση την «ανταλλακτική» αντίληψη που προβάλλεται, η στρατιωτική νίκη μετουσιώνεται σε «στρατηγική ισοπαλία» έως «στρατηγική επιτυχία», καθώς δεν προβλέπεται μεταβολή του status quo που θα οδηγήσει στη «στρατηγική νίκη».

Η διεξαγωγή επιχειρήσεων στην Α. Θράκη, έστω και περιορισμένων, επειδή επηρεάζουν τα «Στενά», θα φέρει την ελληνική υψηλή στρατηγική αντιμέτωπη με τις μεγάλες δυνάμεις και γενικότερα με το παγκόσμιο διεθνές σύστημα, προκειμένου να υποστηρίξει τις ελληνικές στρατιωτικές ενέργειες.

Οι τέσσερις προϋποθέσεις, διαμορφώνουν μια στρατιωτική επιλογή, νίκης σύμφωνα με τον Κονδύλη, η οποία οδηγεί σε ένα προληπτικό πόλεμο, δηλαδή μια επιθετική στρατηγική προσανατολισμένη σε αμυντικούς σκοπούς, η οποία σε κάθε περίπτωση πρέπει να συναξιολογηθεί και με άλλες επιλογές στο στρατηγικό και στο επιχειρησιακό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη πάντοτε το συσχετισμό στρατιωτικής ισχύος.

Εξίσου σημαντική είναι η προβολή της ανάγκης επαρκών και καταλλήλων μέσων και δυνατοτήτων, τόσο για την εκπομπή του πρώτου πλήγματος αλλά και για τη διεξαγωγή του πολέμου συνολικά, η οποία δημιουργεί την ανάγκη τόσο η κυβέρνηση όσο και

οι ένοπλες δυνάμεις να εγκύψουν με πολύ προσοχή στην αμυντική σχεδίαση (απόκτηση μέσων και δυνατοτήτων) της χώρας.

Ωστόσο την πλέον ζωτική συνεισφορά συνιστά η ανάδειξη της πολύ προσεκτικής λήψεως αποφάσεως, τόσο για την εκπομπή του πρώτου πλήγματος αλλά και για την προσφυγή στον πόλεμο, απαλλαγμένης συναισθηματικών παρορμήσεων, επιπόλαιων εκτιμήσεων και ανεύθυνων παρεμβάσεων, αλλά αντικείμενο βαθιάς και συστηματικής εκτιμήσεως, επί πραγματικών δεδομένων και εντός θεσμικών διαδικασιών.

Ο Κωνσταντίνος Γκίνης αποφοίτησε από τη ΣΣΕ το 1979 και ονομάστηκε Ανθυπολοχαγός Πυροβολικού. Διοίκησε όλα τα κλιμάκια διοικήσεως και παρακολούθησε όλα τα σχολεία του Όπλου του. Έχει διεθνή εμπειρία ως παρατηρητής της ΕΕ, στην πρώην Γιουγκοσλαβία και ως επιτελής στο Αρχηγείο του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες. Υπηρέτησε ως επιτελής στο ΓΕΣ και ΓΕΕΘΑ. Διετέλεσε Δντής Επιτελικού Γραφείου Α/ΓΕΕΘΑ και Συντονισμού Επιτελείου ΓΕΕΘΑ, Διευθυντής Επιχειρήσεων και Α' Κλάδου του ΓΕΣ, Διοικητής ΔΠΒ/ΧVI Μ/Κ ΜΠ, Διοικητής 80 ΑΔΤΕ «ΚΩΣ», XII Μ/Κ ΜΠ «ΕΒΡΟΣ», 1^{ης} ΣΤΡΑΤΙΑΣ, Ελληνικού Στρατηγείου ΕΕ, Γενικός Επιθεωρητής Στρατού και ολοκλήρωσε τη σταδιοδρομία του ως Α/ΓΕΣ. Είναι μέλος του ΙΔΙΣ και του ΣΕΕΘΑ. Ασχολείται με τη Θεωρία του Πολέμου και τη Στρατηγική.

